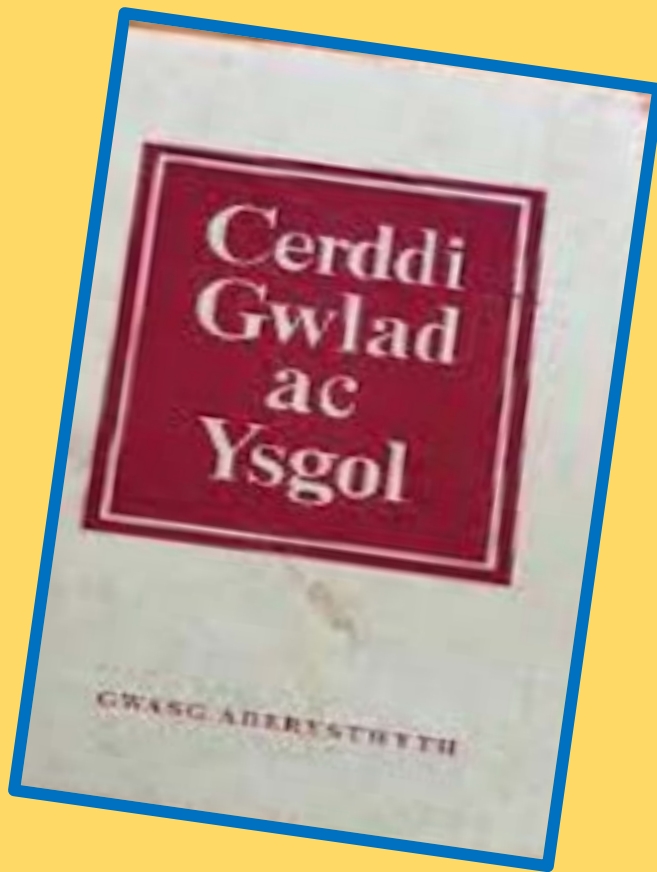

Barddoniaeth yn y Dosbarth

Astudiaethau Proffesiynol ac Addysgegol:
Arwain y Dysgu: beth, sut a pham ydw i'n
addysgu?

ECAD6051

Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu

Hydref 2025

Amcanion y ddarlith hon

	Amcanion
1	Beth yw barddoniaeth?
2	Edrych ar yr hen gwricwlwm a'r fframwaith newydd.
3	Darllen cerddi'n uchel.
4	Ystyried sut y gallwn ddatblygu cariad plant at gerddi trwy eu cael i berfformio barddoniaeth – beth yw nodweddion cerddi da ar gyfer y dosbarth?
5	Paratoi rhywfaint o farddoniaeth i'w pherfformio.
6	Gwahanol fathau o farddoniaeth – pam y gallent fod yn ddefnyddiol.
7	Cyfansoddi cerdd.

Beth yw barddoniaeth?

“Celfyddyd yw barddoniaeth lle defnyddir iaith ddynol er mwyn ei rhinweddau esthetig yn ogystal â, neu yn hytrach na, ei chynnwys tybiannol a semantig. I greu effaith, mae cerddi’n aml yn dibynnu ar ddelweddaeth, cysylltiad geiriau, a rhinweddau cerddorol yr iaith a ddefnyddir.”

Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig

Mae archwilio'r celfyddydau mynegiannol yn hanfodol er mwyn dyfnhau sgiliau a gwybodaeth gelfyddydol, ac mae'n galluogi dysgwyr i ddod yn unigolion chwilfrydig a chreadigol.

Mae ymateb a myfyrio, fel artist ac fel cynulleidfa, yn rhan hanfodol o ddysgu yn y celfyddydau mynegiannol.

Mae creu yn cyfuno sgiliau a gwybodaeth, gan dynnu ar y synhwyrau, ysbrydoliaeth a dychymyg.

<https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/expressive-arts/statements-of-what-matters/>

**Sut allai Barddoniaeth
Perfformio gysylltu â rhannau
o'r datganiadau hyn???**

Cwricwlwm i Gymru

▼ **Creating combines skills and knowledge, drawing on the senses, inspiration and imagination.**

Progression step 1	Progression step 2	Progression step 3
I am beginning to design my own creative work.	I can create my own designs and work collaboratively with others to develop creative ideas.	I can draw upon my design knowledge and make connections with greater independence to modify and develop my creative designs.
I can share my creative work.	I can perform, produce, design, exhibit and share my creative work in a variety of ways for different audiences, inspired by a range of stimuli and experiences.	I can perform, produce, design, exhibit and share my <u>creative work</u> in formal and non-formal contexts, considering the impact of my creative work on the audience.
	I am beginning to demonstrate resilience and flexibility in approaching creative challenges.	I can identify and respond creatively to challenges with resilience and flexibility.

Mae creu yn cyfuno sgiliau a gwybodaeth, gan dynnu ar y synhwyrau, ysbrydoliaeth a dychymyg.

Trwy ymwneud â'r Maes hwn, bydd cyfleoedd yn cael eu rhoi i ddysgwyr fod yn arloesol a beiddgar, i greu gwaith unigol ac i ddatblygu eu hunaniaeth eu hunain fel artistiaid yng Nghymru. Gall y dysgu a'r profiad hwn feithrin gwydnwch a hyblygrwydd i oresgyn heriau.

Mae creu yn y celfyddydau mynegiannol yn cwmpasu ystod o weithgareddau gan gynnwys cynllunio, drafftio, dylunio, gwneud, coreograffu, siapi, cyfansoddi a golygu. Mae creu yn gofyn i ddysgwyr ddatblygu a dangos rheolaeth ar ystod o sgiliau, a'r gallu i gymhwyso gwybodaeth.

Yn ystod y broses greadigol mae dysgwyr yn cyfathrebu drwy amrywiaeth o ffurfiau a disgyblaethau celfyddydol. Mae cyfathrebu yn cynnwys perfformio, cyflwyno, rhannu, arddangos a chynhyrchu, gan ystyried y gynulleidfa.

Yn y Maes hwn, wrth ymwneud â'r broses greadigol, gall dysgwyr adnabod cyfleoedd i drawsnewid eu syniadau, yn ddiogel ac egwyddorol, mewn i waith sydd â gwerth diwylliannol a masnachol, yn ogystal â defnyddio eu sgiliau creadigol i wireddu uchelgais.

Drama

Mae drama yn cynnwys actio, cyfarwyddo, dylunio, theatr dechnegol a gweinyddu'r celfyddydau.

Dylech ystyried:

- plot, cymeriad, syniad, perthynas ag eraill (sy'n cwmpasu rhyngweithio), tensiwn, ffocws, lleoliad, amser, iaith, llais (sy'n cwmpasu acen, ynganiad, traw, amseru, seibio), symudiad (sy'n cwmpasu osgo, mynegiannau wyneb), cynefin, awyrgylch, nawws, symbolau, dylunio sy'n cwmpasu goleuo llwyfan, sain, set, gwallt, colur, gwisg, sgriptio, cynhyrchu a rheoli llwyfan
- comedi, trasiedi, trasicomedi, ffars, theatr gerdd, melodrama, meim, theatr gorfforol

Y pedwerydd “Datganiad o’r Hyn sy’n Bwysig”

“Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog ar draws y cyfnod allweddol lle gall eu profiadau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy’i gilydd..”

Llywodraeth Cymru (2015) Rhaglen Astudio Saesneg

<https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/ieithoedd-llythrennedd-a-chyfathrebu/disgrifiadau-dysgu/>

▼ Mae llenyddiaeth yn tanio’r dychymyg ac yn ysbyrdoli creadigrwydd.

Cam cynnydd 1

Cam cynnydd 2

Cam cynnydd 3

Cymraeg/Saesneg

Rwy’n gallu ymuno â chaneuon, rhigymau, straeon a cherddi cyfarwydd.

Rwy’n gallu gwrandao ar farddoniaeth, drama a rhyddiaith, a’u cofio.

Rwy’n gallu cynnig sylwadau ar [lenyddiaeth](#) a gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn rwy’n ei glywed, ei ddarllen a’i weld.

Rwy’n gallu ailadrodd straeon.

Rwy’n gallu ailadrodd straeon mewn ffordd greadigol.

Rwy’n gallu defnyddio’r hyn rwy’n ei wybod am arddulliau ysgrifennu a nodweddion gwahanol [genres](#) llenyddol er mwyn creu fy ngwaith fy hun.

Rwy’n gallu ymateb yn greadigol i’r ystod o [lenyddiaeth](#) rwy’n ei chlywed, ei ddarllen neu’n ei weld.

Rwy’n gallu defnyddio fy nychymyg i ymateb i lenyddiaeth a’i haddasu i greu fy ngwaith fy hun.

Rwy’n gallu defnyddio geiriau ac ymadroddion cyfarwydd ac arbrofi â geirfa rwyf newydd ei dysgu.

Rwy’n gallu defnyddio fy nychymyg i greu fy llenyddiaeth fy hun.

Rwy’n gallu defnyddio fy nychymyg ac arbrofi gydag iaith i greu fy llenyddiaeth fy hun.

Rwy’n gallu ymateb i’r hyn rwy’n ei glywed, ei ddarllen a’i weld, ac rwy’n gallu mynegi barn syml ar hyn.

Rwy’n gallu ymateb i’r hyn rwy’n ei glywed, ei ddarllen a’i weld, gan ofyn cwestiynau a dangos fy nealltwriaeth.

Rwy’n gallu ystyried plot, cymeriad, thema a chyd-destun y llenyddiaeth rwy’n ei phrofi, gan gefnogi fy syniadau a’m barn gyda thystiolaeth o’r llenyddiaeth.

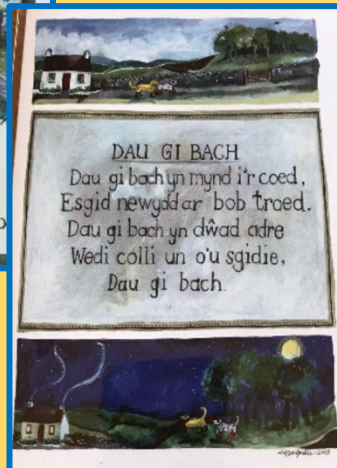
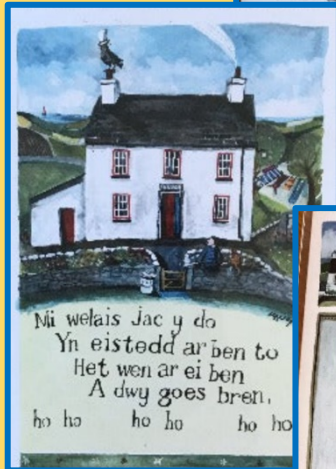
Rwy’n dechrau gofyn ac ateb cwestiynau i wella fy nealltwriaeth.

Rwy’n gallu adnabod nodweddion gwahanol fathau o lenyddiaeth a defnyddio iaith briodol i siarad amdany nhw.

Rwy’n gallu gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn rwy’n ei glywed, ei ddarllen a’i weld.

Beth yw barddoniaeth?

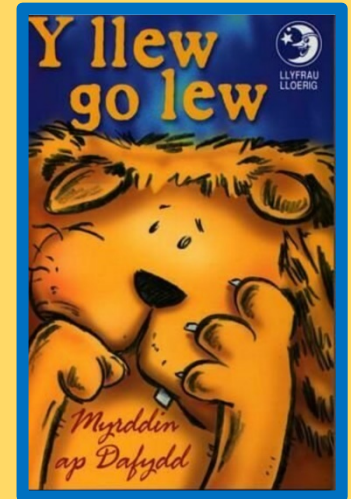
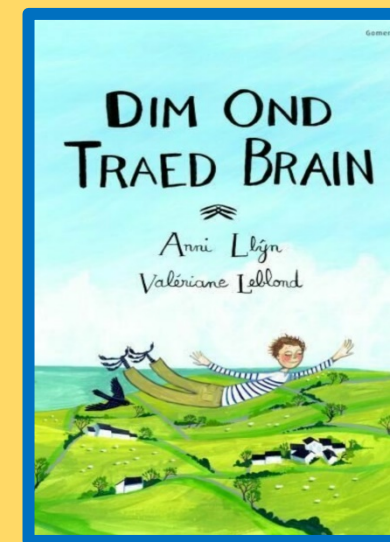
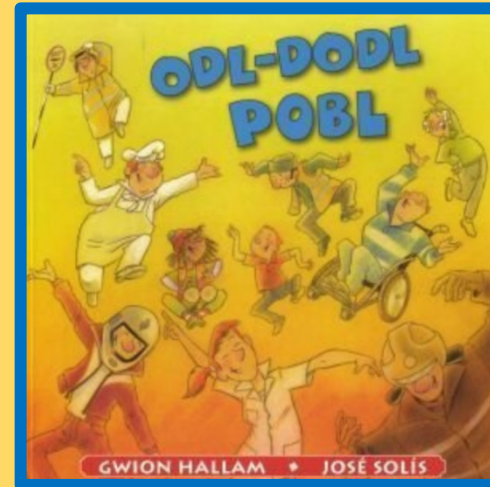
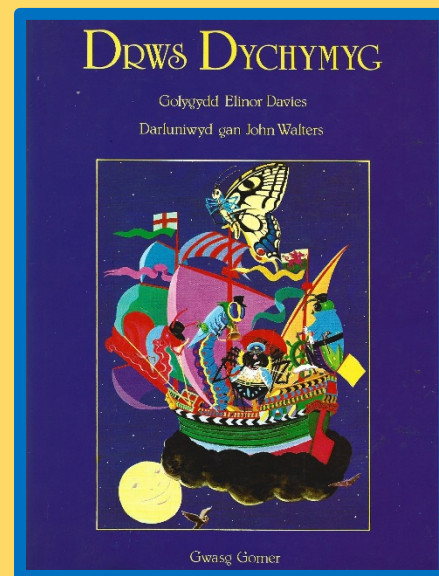
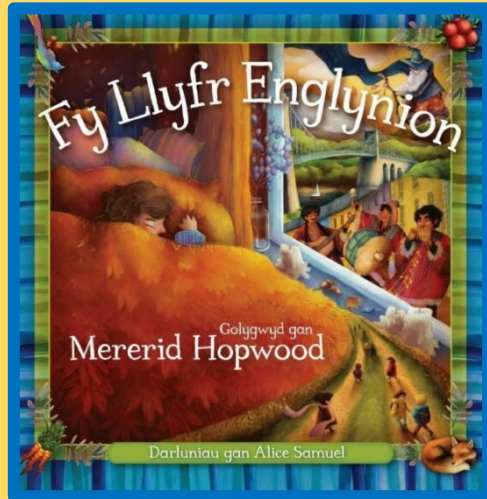
Beth ydych chi eisoes yn ei
wybod am farddoniaeth
plant neu farddoniaeth yn
gyffredinol? Ydych chi wedi
perfformio unrhyw
farddoniaeth?

Llyfrau Barddoniaeth

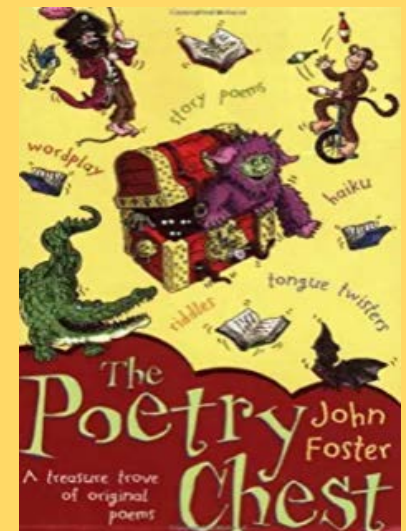
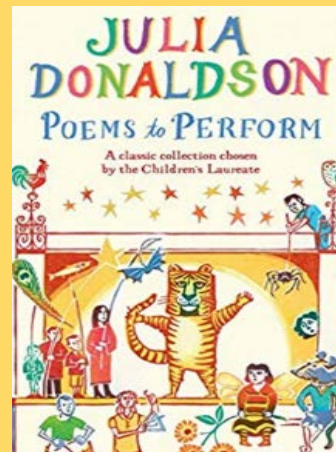
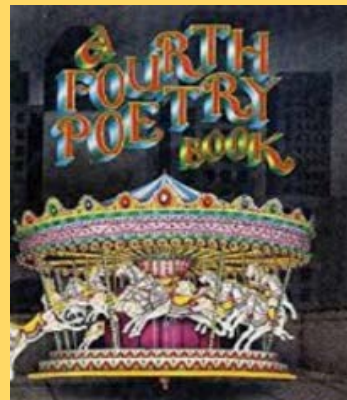
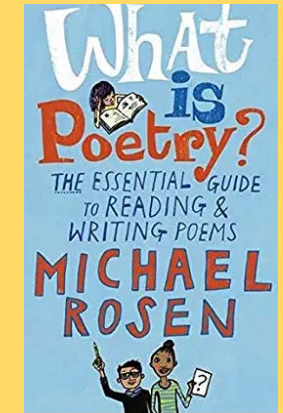
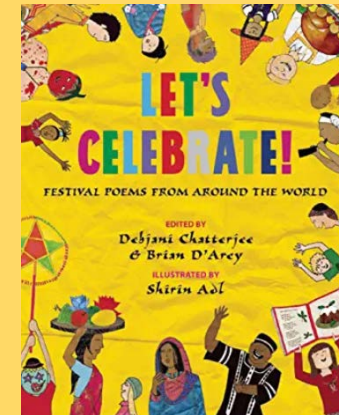
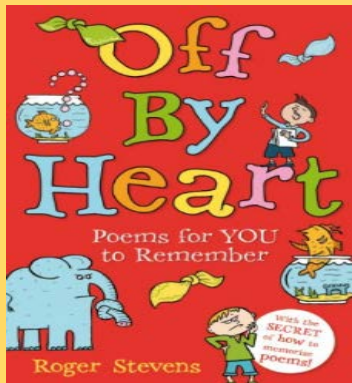

Barddoniaeth i blant

<https://www.siopeifionydd.co.uk/store/Barddoniaeth-i-Blant-c63451409>

Rhai o'm ffefrynnau

Darllen Barddoniaeth

Y Lleidr Pen-ffordd

Ar ambell nos loer-olau
A'r gwynt yn nhwll y clo,
A swm moduron prysur
Yn ddistaw bach ers tro,
Fe glywch ond ichi wrando
Swn ceffyl yn mynd heibio
Dros heol fawr y fro.

A phwy yw'r marchog hwnnw
Sy'n mynd mor hwyr y nos
Dros lawer nant ac afon
A thros y waun a'r rhos?
Wel; Twm Sion Cati 'i hunan
A'i glogyn du yn hofran
O dan y lleuad dlos.

Mae'n aros ar y groesffordd
Yng nghysgod coed y Plas;
Fe rydd ei law ar bistol
A thyn ei gleddyf glas.
Ac yno mae'n clustfeinio, -
Am swn Coets Fawr Llandeilo
Yn dringo'n cwm ar ras.

Tu ôl i'r coed hynafol
Mae'r Plas adfail llwm,
Rhy bell yw'r Sgweiar heno
I ofni castiau Twm.
Ac ni ddaw coets Llandeilo
A charnau'r meirch yn fflachio
Byth mwy i fyny'r cwm.

Carlama'r ceffyl ymaith
A'r marchog ar ei gefn,
Mae swm y carnau'n darfod
Ar lawr briffordd lefn,
Ond gwn - ond i chi wrando
Ar ambell nos fel hon -
Y clywch chi 'r swn drachefn.

T. Llew Jones

The Visitor

A crumbling churchyard, the sea and the moon;
The waves had gouged out grave and bone;
A man was walking, late and alone ...

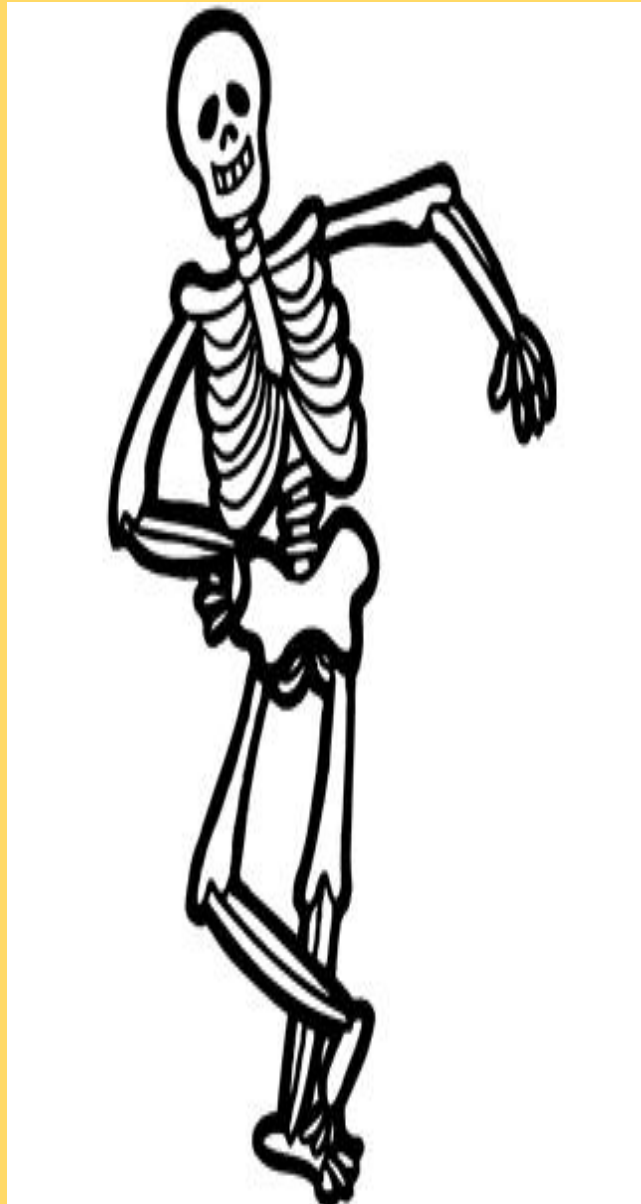
He saw a skeleton on the ground;
A ring on a bony hand he found.

He ran home to his wife and gave her the ring.
“Oh, where did you get it?” He said not a thing.

“It’s the loveliest ring the world,” she said.
As it glowed on her finger. They skipped off to bed.

At midnight they woke. In the dark outside,
“Give me my ring!” a chill voice cried.

“What was that William? What did it say?”
“Don’t worry, my dear. It’ll soon go away.”

“I’m coming!” A skeleton opened the door.
“Give me my ring!” It was crossing the floor.

“What was that, William? What did it say?”
“Don’t worry, my dear. It’ll soon go away.”

“I’m reaching you now! I’m climbing the bed.”
The wife pulled the sheet right over her head.

It was torn from her grasp and tossed in the air;
“I’ll drag you out of bed by the hair!”

“What was that, William? What did it say?”
“Throw the ring through the window! THROW IT AWAY!”

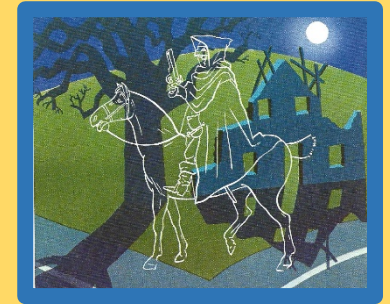
She threw it. The skeleton leapt from the sill,
Scooped up the ring and clattered downhill,
Fainter ... and fainter .. Then all was still.

Pa fath o bethau
wnes i â'm llais i
wneud i'r gerdd
ddod yn fyw?

Pa fathau o bethau
allwn i fod wedi'u
gwneud â'm corff i
wneud i'r gerdd ddod
yn fyw?

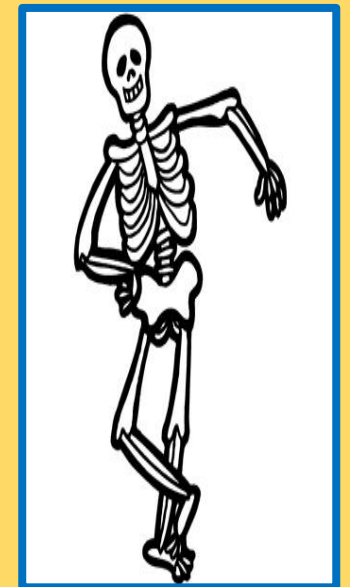
Llais:

- Goslef;
- Mynegiant;
- Cymeriadaeth;
- Uchder.

Corff:

- Mynegiant wyneb;
- Osgo;
- Symudiadau.

Perfformio Barddoniaeth

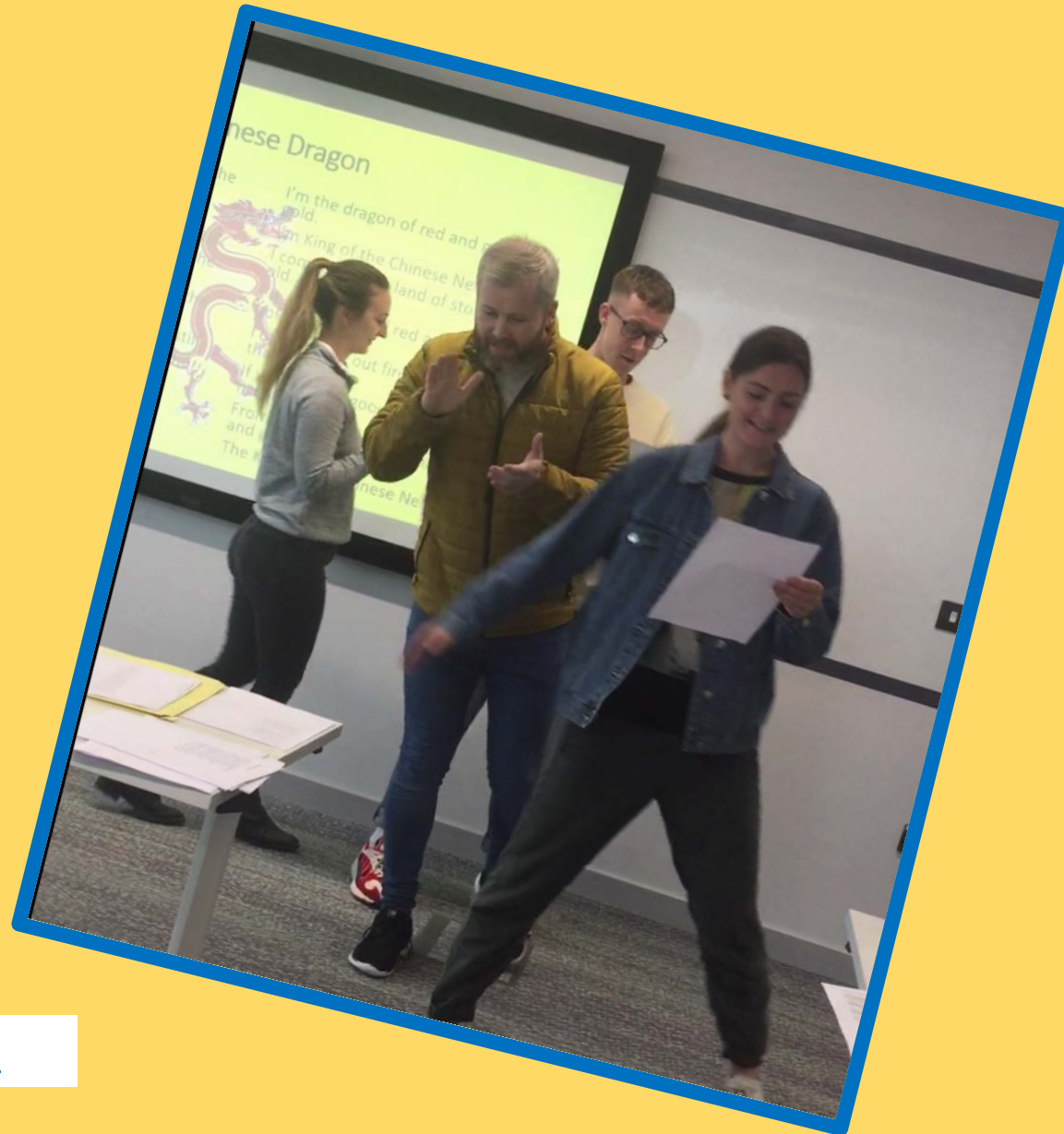
Plant yn perfformio barddoniaeth

Beth yw'r manteision?

<https://www.youtube.com/watch?v=STsydqqeXVg>

Rhywbeth i'ch ysbrydoli

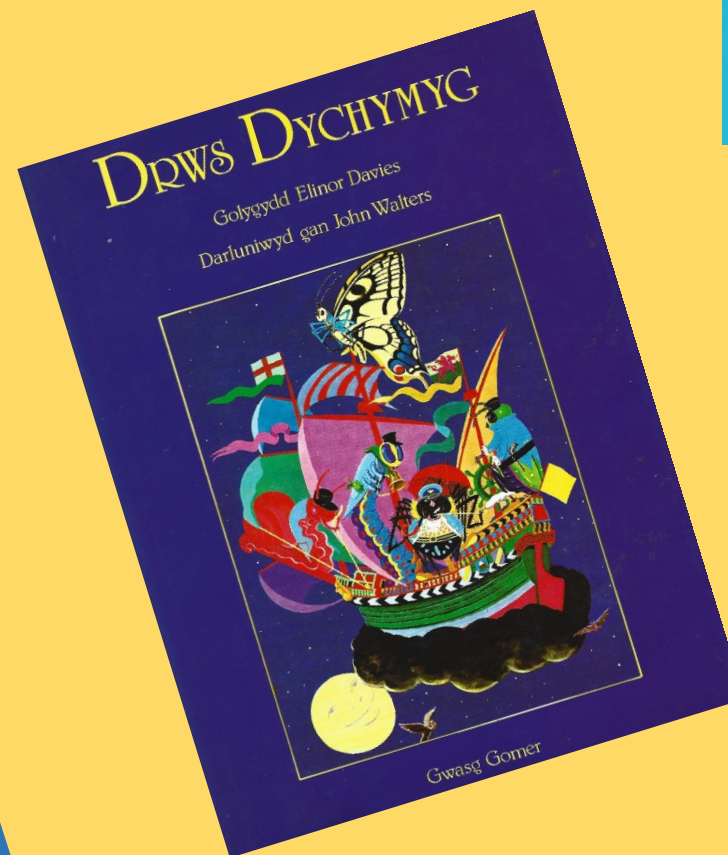
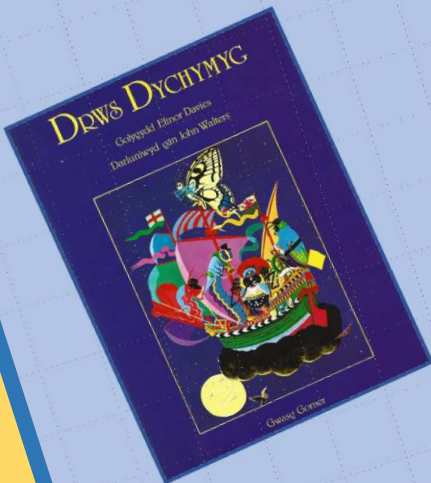
[Perfformiad Tsieineaidd.MOV](#)

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Rhowch
gynnig
arni!

Cerddi

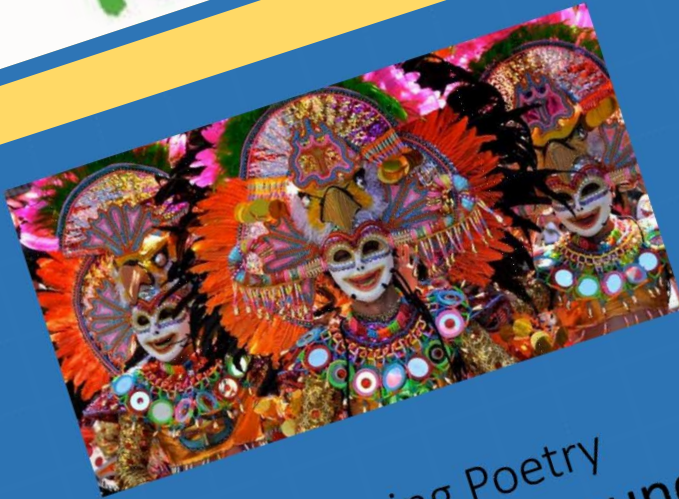

Tasg 1

- Cydweithiwch mewn grŵp i berfformio un o'r cerddi rydw i wedi'u rhoi yn y PPP Cerddi;

[Cerddi.pptx](#)

Give go
it a go

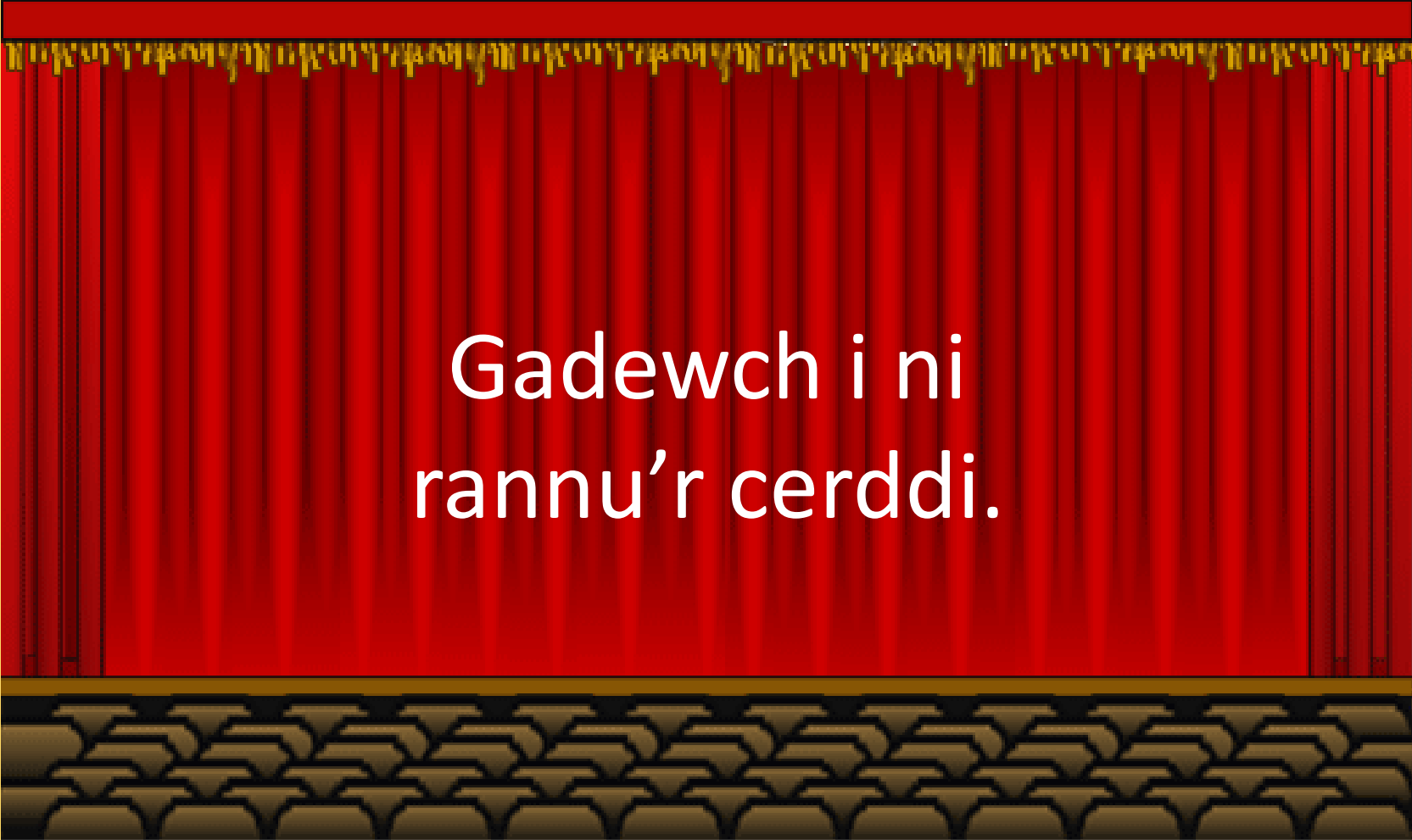
Performing Poetry
Festivals from Around
the World

Tasg 1

- Cydweithiwch mewn grŵp i berfformio un o'r cerddi rydw i wedi'u rhoi yn y PPP Poems to Perform;

Amser am sioe!

Gadewch i ni
rannu'r cerddi.

Diolch yn fawr i chi am gymryd rhan heddiw.
Ceir taflen y gallwch ei lawrlwytho eich hun.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau yn dilyn sesiwn heddiw,
mae croeso i chi gysylltu â mi

jayne.morgan@uwtsd.ac.uk

